

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ , ΠΡΟΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΘΗΜΑΤΑ ...

Κων/νου Ν. Θώδη *

Προθέσεις καλούνται οι άκλιτες λέξεις που μπαίνουν μπροστά από τα ονόματα - ουσιαστικά, επίθετα, αντωνυμίες και μετοχές - ή τα επιρρήματα για να δηλώσουν μαζί τους πλήθος επιρρηματικών σχέσεων - τόπο, χρόνο, τρόπο, αιτία, ποσό κλπ.-.

Δηλαδή ο ομιλητής για να εξειδικεύσει το ρήμα εισάγοντας ένα ονοματικό στοιχείο χρησιμοποιεί την πρόθεση.

Πρόθεση και ονοματικό στοιχείο αποτελούν το λεγόμενο προθετικό σύνολο που έχει διπλή λειτουργία : Άλλοτε ως εμπρόθετο αντικείμενο π.χ Ο Κώστας πάει στο θέατρο / και άλλοτε ως επιρρηματικός προσδιορισμός. π.χ Ο Γιάννης σκάλισε τα δέντρα με ένα σκαλιστήρι.

Οι προθέσεις χρησιμοποιούνται μπροστά από επιρρήματα - π.χ από αύριο, για πάντα κλπ. ως πρώτα συνθετικά με ρήματα - π.χ προβάλλω, επιβαίνω, διαφέρω, μεταθέτω κλπ. - στη σύνθεση μαζί με άλλα μέρη του λόγου π.χ υπερβολή, πρόλογος, διάδρομος, παραλείπω κλπ. καθώς και μετά από ορισμένα επιρρήματα αποτελώντας τις καλούμενες περιφραστικές προθέσεις. π.χ Τα παιδιά κρύφτηκαν πίσω από το κτίριο. Το σπίτι της είναι κοντά στη θάλασσα. Οι περισσότερες προθέσεις της Νέας Ελληνικής συντάσσονται με ονοματικό στοιχείο σε πτώση αιτιατική το οποίο ακολουθεί άμεσα την πρόθεση - π.χ από την Κόρινθο, με τους φίλους κλπ. Περιορισμένος αριθμός προθέσεων συντάσσεται με ονοματικό στοιχείο σε πτώση γενική - π.χ μεταξύ των πόλεων, υπέρ της πατρίδας κλπ.-.

Οι βασικοί μηχανισμοί σχηματισμού των νεοελληνικών ονομάτων είναι η

παραγωγή, η σύνθεση και οι λεξικές φράσεις. Η παραγωγή είναι η διαδικασία κατά την οποία προστίθενται στο θέμα τα παραγωγικά στοιχεία τα οποία ονομάζονται **προσφύματα**.

Τα προσφύματα που βρίσκονται αριστερά από το θέμα καλούνται **προθήματα**, ενώ αυτά που βρίσκονται δεξιά από το θέμα καλούνται **επιθήματα**.

π.χ	πρόθημα	θέμα	επίθημα	κατάληξη
	συν	αδελφ	ικ	ότητα

Τα προθήματα δεν μεταβάλλουν τη γραμματική κατηγορία του θέματος :

π.χ αντι + πρόεδρος (ουσ.) > αντιπρόεδρος (ουσ.)

Τα επιθήματα μπορούν να μεταβάλλουν ή όχι τη γραμματική κατηγορία του θέματος :

π.χ λύρα (ουσ.) + άρης > λυράρης (ουσ.)

διευθύνω (ρήμα) + τής > διευθυντής (ουσ.)

Διακρίνουμε τις προθέσεις σε :

Προθέσεις γενικής χρήσης & Προθέσεις ειδικής χρήσης

Προθέσεις γενικής χρήσης είναι οι προθέσεις : **από, με, σε, για**. Αυτές οι προθέσεις χρησιμοποιούνται πιο συχνά στο λόγο, εμφανίζουν μεγάλη ποικιλία χρήσεων και χρησιμοποιούνται για την εισαγωγή συμπληρωμάτων του ρήματος, όπως :

> ως έμμεσου αντικειμένου - π.χ Δίνω κάτι στον Πέτρο (σε)

> ως ποιητικού αιτίου - π.χ Η πόρτα έκλεισε από το δυνατό αέρα (από)

> ως εμπρόθετου αντικειμένου - π.χ Συγκεντρώθηκαν στην πλατεία (σε) .
Έφυγε από το σταθμό (από) . Μοιάζει με τους γονείς του (με) . Δουλεύει
για τα παιδιά της (για) .

Προθέσεις ειδικής χρήσης είναι οι προθέσεις : ανά , αντί , κατά , μετά ,
εκτός , εντός , μεταξύ , μέχρι , εξαιτίας , ίσαμε , σαν , λόγω , μέσω , πριν ,
εναντίον , ενώπιον , προς , χωρίς , ως , δια , επί , προ , παρά , εις , υπέρ ,
άνευ , περί , υπό , χωρίς .

Χρησιμοποιούνται για τη δήλωση ειδικότερων σημασιών . Στα μαθηματικά
χρησιμοποιούνται και οι προθέσεις :

συν (= и - плюс) , **πλην** (= из - минус) , **μείον** (= из) , **επί** (= на) ,

διά (= деленное на) . Τέλος οι απαρχαιωμένες προθέσεις :

εκ / εξ , **εν** , **αμφί** .

Σημασία και χρήση των προθέσεων γενικής χρήσης

από > αφετηρία	π.χ	Το λεωφορείο φεύγει από την πλατεία .
προέλευση		Έρχεται από τη Θεσσαλονίκη .
αιτία		Μαύρισε από τον ήλιο .
σύγκριση		Ο Όλυμπος είναι πιο ψηλός από τον Παρνασσό .
ύλη		Αγόρασε ένα ρολόι από ασήμι .
ποιητικό αίτιο		Η έκθεση οργανώθηκε από το σχολείο .
για > χάρη		Έγραψε στίχους για τη μητέρα του .
σκοπός		Ήρθε στη βιβλιοθήκη για πληροφορίες .
αναφορά		Έγραψε ένα άρθρο για τα πουλιά .

διάρκεια	Ήρθαμε για λίγες μέρες στο χωριό .
με > χαρακτηρ. γνώρισμα	Η κοπέλα με τα ξανθά μαλλιά είναι δημοσιογράφος .
συνοδεία / συνύπαρξη	Μένει με τους γονείς του .
όργανο , μέσο	Έκοψε τα κλαδιά με το τσεκούρι .
τρόπος	Συζητούσαν με χαμηλή φωνή .
σε > τόπος	Παίζει στον κήπο .
κατεύθυνση	Πάω στο σπίτι .
χρόνος	Σε λίγες μέρες θα γυρίσει .
αναφορά	Είναι πολύ καλός στην κολύμβηση .

Σύνθετες προθέσεις

Εδώ συναντούμε συνδυασμούς προθέσεων με επιρρήματα χρονικά , τοπικά και τροπικά .

- π.χ Μετά από σένα θα τρέξει ο Αρκάδιος.
 Η γέφυρα θα τελειώσει πριν από το καλοκαίρι.
 Η γάτα είναι κάτω από το τραπέζι.
 Η λάμπα κρέμεται πάνω από το κρεβάτι.
 Πάνω στο λουλούδι κάθεται μια μέλισσα.
 Ο σκύλος μας μένει συνέχεια μέσα στο σπίτι.
- Ο Παύλος με περιμένει έξω από την τράπεζα.
 Μαζί με τον Νίκο ήρθε και η Άννα.
 Χτίζει εξοχικό δίπλα στη θάλασσα.
 Όλη η οικογένεια κάθεται γύρω από το τζάκι.
 Το χωριό είναι χτισμένο ανάμεσα σε δυο πλαγιές.

Σημείωση : Σε τυποποιημένες εκφράσεις με προθετική λειτουργία υπάρχει συνδυασμός πρόθεσης και ουσιαστικού .

- π.χ Σε σχέση με το κλίμα στην τροπική ζώνη ...
Σε αντίθεση με την ιστορική πραγματικότητα ...
Σε ένδειξη ευγνωμοσύνης για την προσφορά ...
Σε συμφωνία με την αισθητική του χώρου ...

Περισσότερα παραδείγματα

- ΜΕ** > π.χ Ο Γιάννης παίζει τέννις με τους φίλους του .
Ο πατέρας είναι με τον κύριο Σταύρο .
Ταξιδεύω συχνά με το τρένο .
Το παιδί με την άσπρη μπλούζα είναι φίλος μου .
Δούλευα με αυτά τα παπούτσια .
- ΓΙΑ** > π.χ Το δώρο είναι για τον Ανδρέα .
Είναι περήφανος για το γιο του .
Με φώναξε για να μου δείξει τον πίνακα που ζωγράφισε .
Πήγε στη βρύση για νερό .
Έλειπε στο εξωτερικό για τρεις μήνες .
- ΑΠΟ** > π.χ Φεύγει από το σχολείο κάθε απόγευμα .
Η Μαρία είναι από την Ικαρία .
Το αεροπλάνο θα αρχίσει την απογείωση από το διάδρομο 8 .
Βγήκαν από την πίσω πόρτα .
Το ταχυδρομείο είναι απέναντι απ' το φαρμακείο .
- ΣΕ** > π.χ Σε δυο ώρες θα είμαι στη δουλειά .
Μένει σε αυτό το διαμέρισμα .
Θα συναντηθούμε στις 9 ακριβώς .
Το φόρεμα είναι μέσα στην ντουλάπα .
Κάθε πρωί κάνει έναν περίπατο στον κήπο .

Προσοχή !	Πάνω	πάνω στο τραπέζι
	δίπλα σε	δίπλα στην πόρτα
	μέσα	μέσα στο μουσείο
	ανάμεσα	ανάμεσα στους μαθητές

κάτω		κάτω από το κρεβάτι
μπροστά		μπροστά από τον καθρέφτη
πίσω	από	πίσω από την πόρτα
έξω		έξω από την αίθουσα
απέναντι		απέναντι από την εκκλησία

Οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί

Οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί δηλώνουν ρητά διάφορες σχέσεις με διαφορετικές προθέσεις (**με** , **χωρίς** , **από** , **δίπλα σε** , **πάνω από** κλπ.).

π.χ Μας δέχτηκε μια γυναίκα με χαρακτηριστική φωνή.

Μας δέχτηκε μια γυναίκα πάνω σ' έναν καναπέ.

Μας δέχτηκε μια γυναίκα χωρίς παπούτσια.

Οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να χαρακτηρίσουν την αναφορά.

π.χ Το παιδί με το μπλε πουλόβερ είναι φίλος μου.

Ο πλάτανος στην πλατεία του χωριού λένε ότι είναι διακοσίων ετών.

Προτιμά να χορεύει τους χορούς από τη γειτονική Σερβία.

Του έδωσαν ένα φάρμακο με ασβέστιο.

Αγοράσαμε τετράδια για τις εξετάσεις.

Σύνταξη των προθέσεων

Η **πρόθεση** χρησιμοποιείται για να συνδέσει το ρήμα ή το όνομα με ένα άλλο όνομα. Η πτώση του δεύτερου ονόματος καθορίζεται από την πρόθεση. Κυρίως οι προθέσεις της Νέας Ελληνικής Γλώσσας συντάσσονται με ένα όνομα σε **αιτιατική**, ενώ με ορισμένες προθέσεις εμφανίζεται και η **γενική**.

Τέλος κάποιες προθέσεις μπορούν να συνταχθούν με **επίρρημα**.

Προθέσεις με αιτιατική : Με αιτιατική χρησιμοποιούνται οι προθέσεις -
ως , δίχως , προς , μετά , χωρίς , μέχρι , παρά , πριν , ίσαμε , κατά ,
από , με , για , σε -.

π.χ Έκανε βουτιά στη θάλασσα από εκείνο το βράχο.
Θα πάμε στο χωριό με το λεωφορείο.
Για την ώρα δεν υπάρχει τίποτε νεότερο.
Τον είδα κατά το απόγευμα.
Χωρίς τη βοήθειά σου δεν θα τα κατάφερνα.
Θα πάμε ως την πλατεία με τα πόδια.

Προθέσεις με γενική : Με γενική χρησιμοποιούνται οι προθέσεις - υπέρ,
αντί , εκτός , εντός , λόγω , πλην , μέσω , μεταξύ , ενώπιον , εξαιτίας , κατά ,
έναντι , εναντίον .

π.χ Προχώρησε κατά του εχθρού.
Στράφηκε εναντίον των φίλων του.
Δύο ένορκοι ψήφισαν υπέρ του κατηγορουμένου.
Αντί του Πέτρου πήγε ο Άρης.
Τελικά βρέθηκαν εκτός κινδύνου.
Ο αγώνας αναβλήθηκε εξαιτίας της δυνατής βροχής.
Εντός μερικών ωρών αλλάζει ο χρόνος.

Λόγω καιρού δεν θα γίνει η πτήση 303 για τη Σάμο.
Παραβρέθηκαν όλοι πλην ενός.
Το τρένο μέσω Λαμίας πάει προς τη Θεσσαλονίκη.
Μεταξύ φίλων υπάρχει οικειότητα.

Προθέσεις με επίρρημα : Ορισμένες προθέσεις συντάσσονται με επιρρήματα , συνήθως τοπικά και χρονικά .

π.χ	από τώρα	για 'κει	(έ)ως αύριο	μέχρι τότε
	από πριν	για τώρα	ίσαμε 'κει	μέχρι εδώ
	από μέσα	έως πάνω	ίσαμε τότε	μέχρι χτες κλπ.

Μέχρι τώρα ο καιρός ήταν καλός.
Μπορείς να έχεις έτοιμο το κείμενο ως αύριο;
Βράχηκε από πάνω έως κάτω.

Ανάλυση των βασικών μονολεκτικών προθέσεων ως προς τη σημασία τους, τις παγιωμένες εκφράσεις τους και ενδεχομένως άλλες χρήσεις τους.

από > προέλευση κίνησης π.χ Έφυγε από την Αθήνα. (αιτιατική)

Ξεκίνησε από πολύ μακριά. (επίρρημα)

διέλευση

π.χ Το τρένο για την Αθήνα περνά από την

Ελευσίνα. (αιτ.)

Πέρασε από κοντά. (επίρρημα)

προέλευση αντικειμένου

π.χ Το κρασί είναι από τη Λήμνο. (αιτιατική)

Το λάδι είναι από εδώ. (επίρρημα)

καταγωγή

π.χ Ο Ηλίας είναι από την Κρήτη. (αιτιατική)

Η κ. Γιάνγκ είναι από πολύ μακριά. (επίρρημα)

συστατικό υλικό

π.χ Το τραπέζι είναι από μάρμαρο. (αιτιατική)

σημείο εκκίνησης ενός διαστήματος στο χώρο	π.χ Το χωράφι του παππού ξεκινάει από το ρέμα. (αιτ.) Το οικόπεδο αρχίζει από κει. (επίρρημα)
σημείο εκκίνησης ενός διαστήματος στο χρόνο	π.χ Τα μαγαζιά το Μ.Σάββατο θα είναι ανοιχτά από το πρωί μέχρι τις 10 το βράδυ. (αιτιατική) Τα μαγαζιά αύριο θα είναι ανοιχτά από νωρίς το πρωί. (επίρρημα)
σημείο εκκίνησης ενός διαστήματος σε μία κλίμακα μέτρησης	π.χ Η θερμοκρασία το χειμώνα στη Γιακουτία (Σιβηρία)είναι από 0 ως - 60 βαθμούς Κελσίου. (αιτιατική) Η θερμοκρασία το χειμώνα στη Σιβηρία αρχίζει απόπολύ χαμηλά. (επίρρημα)
απόσταση	π.χ Το ταχυδρομείο είναι εκατό μέτρα από το σπίτι μου. (αιτιατική)
αιτία	π.χ Αδυνάτισε από την αγωνία του. (αιτιατική)
δράστης της παθητικής διάθεσης	π.χ Το δωμάτιο βάφτηκε από τον ιδιοκτήτη. (αιτιατική)
όλον ενός μέρους	π.χ Από το αρνί έμεινε μόνο η ουρά. (αιτιατική)
β' όρος σύγκρισης	π.χ Τα φρούτα είναι πιο υγιεινά από τα αναψυκτικά. (αιτιατική)
επιμερισμός	π.χ Πάρτε ο καθένας από τρία βιβλία. (αιτιατική)

αφαίρεση π.χ Πέντε από οχτώ κάνει τρία. (αιτιατική)

αναφορά π.χ Από ανάγνωση κάτι ξέρει. (αιτιατική)

Παγιωμένες εκφράσεις : από πάσης άποψης από μηχανής θεός
από μέρους μου από μόνος μου
από καρδιάς από καταβολής κόσμου κλπ.

Σημασία στη σύνθεση

απομάκρυνση	>	απόμερος
στέρηση	>	απασφαλίζω
υστερόχρονο	>	απόβραδο
υπόλοιπο	>	αποφάγια , αποσίγαρο
ολοκλήρωση	>	αποτελειώνω
μεταβολή	>	απανθράκωση , αποβιομηχάνηση

για >	σκοπό	π.χ Πάει στην Αθήνα για δουλειές.
(αιτιατική)	αιτία	π.χ Λυπήθηκα για την αποτυχία του.
(αιτιατική)	κατεύθυνση	π.χ Ξεκίνησε για το χωριό. (αιτιατική)
(αιτιατική)	ευεργέτημα	π.χ Έφερε και λουλούδια για τη γιαγιά.
(αιτιατική)	αναφορά	π.χ Μιλάνε για την κρίση στην αγορά.
(αιτιατική)	διάρκεια στο χρόνο	π.χ Έλειπε στη Μόσχα για τρεις μήνες.
(επίρρημα)	προσδιορισμό στο χρόνο	Έφυγε για πάντα στο εξωτερικό. π.χ Για το επόμενο μάθημα θα έχετε την άσκηση 7. (αιτιατική) Για αύριο θα έχετε την άσκηση 7.
(επίρρημα)	αξία	π.χ Το πούλησε για 2 χιλιάδες ευρώ.
(αιτιατική)	αντίτιμο	π.χ Πούλησε το σπίτι για ένα κομμάτι
ψωμί. (αιτ.)	αντικατάσταση	π.χ Θα πάω εγώ για σένα.

Παγιωμένες εκφράσεις :

για κλάμματα για την ώρα για όνομα του Θεού
για γέλια για τα καλά για καλό ή για κακό μπέσα για μπέσα
για δέσιμο για πες μου πέρα για πέρα για τα πανηγύρια κλπ.
για ψύλλου πήδημα

κατά > κατεύθυνση μιας κίνησης π.χ Τράβηξαν κατά το ποτάμι.

(αιτιατική)

Έλα κατά 'δω. (επίρρημα)

κατεύθυνση αντικειμένου π.χ Οι βεράντες βλέπουν κατά τη θάλασσα. (αιτ.)

τόπο κατά προσέγγιση π.χ Κατά τα Τέμπη μας έπιασε η βροχή. (αιτ.)

χρόνο κατά προσέγγιση π.χ Φάγαμε κατά τις εννιά. (αιτιατική)

τρόπο π.χ Πέρασε με κόκκινο κατά παράβαση του
Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας. (αιτιατική)

τοποθέτηση σε ένα χρονικό

διάστημα π.χ Κατά τη συζήτηση στη Βουλή ψηφίστηκε
το νομοσχέδιο για τα δάση. (αιτιατική)

αναφορά π.χ Διαφέρουν κατά ύψος. (αιτιατική)
αναφορά σε θεωρία ή άποψη

προσώπου π.χ Κατά τον Αναξίμανδρο... (αιτιατική)

ποσότητα μιας διαφοράς π.χ Η θερμοκρασία από χτες ανέβηκε κατά τρεις
βαθμούς. (αιτιατική)

κριτήριο κατανομής π.χ Μπήκαν στο σπήλαιο κατά

ομάδες των πέντε ατόμων .

(αιτιατική)

εχθρική κίνηση π.χ Ισχυρές δυνάμεις πυροβολικού
κατευθύνονταν κατά της Ιρακινής
πρωτεύουσας . (γενική)

Παγιωμένες εκφράσεις :

κατά γράμμα	κατά κράτος	κατά προτίμηση
κατά δύναμιν	κατά τα άλλα	κατά τύχη
κατά κανόνα	κατά κόσμο	κατά βάθος
κατ ' οίκον	κατ ' επάγγελμα	κατά προσέγγιση
κατ ' ευχήν	κατά κύριο λόγο	κατά κεφαλήν εισόδημα

κλπ.

Σημασία στη σύνθεση

εντελώς , παρά πολύ > κατατρώνω , κατάρριψη

με > τρόπο π.χ Με χαρά θα έρθω στη γιορτή σου .
(αιτιατική)

όργανο π.χ Δεν τρώμε τις φακές με το πηρούνι .
(αιτιατική)

συνοδεία π.χ Πήγα στο θέατρο με την Τατιάνα .
(αιτιατική)

μέσο μεταφοράς π.χ Τώρα πάμε στο μάθημα με το μετρό .
(αιτιατική)

συνθήκη ή κατάσταση π.χ Ταξιδέψαμε με ευνοϊκές συνθήκες .
(αιτιατική)

προσδιορισμό χρονικού σημείου για δράση ή κατάσταση π.χ Θα φύγουμε την αυγή με την ανατολή

του ήλιου . (αιτ.)

αιτία	π.χ	Χάρηκα με τη συμπεριφορά του . (αιτιατική)
μέτρο	π.χ	Το καρπούζι πουλιέται με το κιλό .(αιτιατική)
αναφορά	π.χ	Το παλτό σου πάει με τα μαύρα παπούτσια . (αιτιατική)
σχέση μέρους και όλου	π.χ	Το σπίτι με τα μπλε παράθυρα . (αιτιατική)
σχέση περιεχομένου και περιέχοντος	π.χ	Ένα βάζο με λουλούδια . (αιτιατική)

Παγιωμένες εκφράσεις :

με καλό μάτι	πρόσωπο με πρόσωπο	σχετικά με
με λίγα λόγια	χέρι με χέρι	με την ψυχή στο στόμα
με την καρδιά μου	πόρτα με πόρτα	με κρύα καρδιά
σύμφωνα με	με αγάπη	με γεια σου
ανάλογα με	με εκτίμηση	κλπ.

σε > θέση στο χώρο (στάση)	π.χ	Θα μείνω στη δουλειά σήμερα . (αιτιατική)
προορισμό μιας κίνησης	π.χ	Πάω στο σπίτι . (αιτιατική)
έμμεσο αντικείμενο	π.χ	Τα έφερα στον Γιάννη . (αιτιατική)
χρονικό σημείο	π.χ	Θα συναντηθούμε στις 8 . (αιτιατική)
αναφορά	π.χ	Είναι πολύ δυνατός στο σκάκι . (αιτιατική)
κατάσταση	π.χ	Ήταν σε αναμονή . (αιτιατική)

Παγιωμένες εκφράσεις :

στα αστεία σε αντικατάσταση στα όπλα το 'βαλε στα πόδια
στα σοβαρά σε θέση μάχης στο πόδι σε τελευταία ανάλυση
κλπ.

Τα προθήματα (приставки)

πρόθημα (приставка) **σημασία** (значение) **παραδείγματα** (примеры)

αντι -

δεύτερη θέση στην ιεραρχία

αντιπρόεδρος ,

αντιστράτηγος

αντίθεση

αντίρρηση ,

αντίλαλος , αντίγραφο

εναντίωση

αντίπαλος , αντίδραση , αντιλέγω

απο -

απομάκρυνση

απόμερος , απόστρατος ,

στέριση , υστερόχρονο , αιτία

αποβιομηχάνηση , απομεσήμερο ,

καταγωγή , απόσταση , χωρισμός

απόγευμα , απογείωση , αποβραδίζ

προέλευση , χρονική αφετηρία ,

αποκοιμάμαι , απόκρυφος

τρόπος .

απόσταση , αποστολή , απόφοιτος

αποθήκη , απόδειξη , αποικία ,

απόψυξη , αποκάλυψη , αποσκευή

μετα -

διάδοχη κατάσταση ή

μετασεισμός , μεταβολή ,

άλλο επίπεδο (μαζί ,

μεταφορά , μετάφραση ,

		μετάνοια
	ύστερα από)	μεταγλωττίζω , μεταγραφή , μεταμόρφωση , μετασηματίζω , μετανάστης , μετάληψη
παρα -	παράλληλη κατάσταση -	παραπαιδεία , παραοικονομία ,
	συνήθως με αρνητικό χαρακτηρισμό -	παρακράτος , παραφιλολογία , παράβαση , παρακάνω ,
	εναντίωση , αφαίρεση , εξαίρεση , υπερβολή , υποκατάσταση - κοντά / δίπλα	παρουσία , πάροδος , παρόν , παράπονο , παραθαλάσσιος , παρελθόν , παράλληλος , παραμάννα , παραγιός , παραμύθι , παράδεισος , παρακαλώ , παράξενος , παράδειγμα , παρασκευή , παράσταση , παράθυρο
υπερ -	περισσότερο από το κανονικό -	υπερδύναμη , υπερωρία , υπεράσπιση , υπεροχή , υπερφυσικός , υπερβολή , υπέρβαση υπερκόπωση , υπερήφανος υπέρηχος , υπερπόντιος ,

		υπεραμύνομαι , υπερβολή υπέρταση , υπέροχος
υπο -	κατηγοριοποίηση ή ταξινόμηση , ιεραρχία , ιδιότητα σε μικρό βαθμό , υποταγή , κάτω από / προς τα κάτω	υποδιευθυντής , υπόλογος , υποσύνολο , υποσημείωση υποκατάστημα , υπογραφή , υπόκοσμος , υποτροφία , υπολοχαγός , υποχωρώ , υπόστεγο , υπογλυκαιμία , υπόθεση , υποχρέωση , υποψήφιος , υπόδικος , υποτίμηση , υπόγειο , υποθήκη

Λεξικά προθήματα

λεξικό πρόθημα	σημασία	παραδείγματα
αρχι - (первый , главный) (означает)	υπεροχή / πρώτος στην τάξη ή το βαθμό /	αρχιμουσικός , αρχιμάγειρας , αρχιπέλαγος , αρχιμανδρίτης , αρχιστράτηγος , αρχιεπίσκοπος
αυτο - (самый)	αναφέρεται στον εαυτό κάποιου	αυτοέλεγχος , αυτοάμυνα , αυτοκίνητο , αυτοκράτορας , αυτοδίδακτος , αυτοθυσία
αμφι - (с обеих сторон , вокруг , около - двойственность , разделение , сомнение -)	και από τις δυο πλευρές	αμφίβιο , αμφιθέατρο , αμφιβολία , αμφίρροπος
δια -	ανάμεσα , παντού , μέσα από	διαβαίνω , διάμετρος ,

(между , среди ,	χωρισμός , εκκαθάριση ,	διάθεση , διέξοδος , διαδίδω ,
всюду , везде ,	διαφορετική σημασία ,	διακήρυξη , διαδίκτυο ,
разделение , ликвидация ,	άμιλλα , ασυμφωνία	διάδρομος , διαγωνισμός , διάσπαση ,
разные значения)		διαρροή , διάδοχος
επι - (εφ -)	επάνω , εχθρική κατεύθυνση ,	επαφή , επιγραφή ,
(сверху)	προσθήκη , υστερόχρονο ,	έφιππος , επίθεση , επίστρωση ,
	αιτία / σκοπός	επίλογος , επιβλαβής , επιστήμη ,
		επίβλεψη , επιφάνεια , επίορκος ,
		επιδερμίδα , επίκουρος , επιδημία ,
		εφαλτήριο
εν - (ем - , еγ -)	μέσα , εντός	ενήλικος , ενορία ,
(до , внутри)		ενοίκιο , ενάλιος ενθύμιο , εγκέφαλος ,
		έμβασμα , εντοιχίζω , εγκράτεια ,
		έννοια
εκ - (εξ -)	έξω , εκτός , αλλαγή ,	εκδρομή , έκθεση ,
(наружу , вне -	δυνατά , πολύ	έκφραση , εξοχή εκστρατεία , έξοδος ,
изменение -		εξαγωγή , εξόρμηση , εκχέρσωση ,
сильно , очень)		έκρηξη

εις / σε	μέσα	εισαγωγή , είσοδος , εισβάλλω , είσπραξη , εισερχόμενα εισπνοή
(действие во внутрь)		
ευ -	καλός , καλά	ευαγγέλιο , ευκαιρία , ευλογία
(хороший , хорошо)		
περι -	γύρω , υπεροχή , καταφρόνηση	περιγυάλι , περικυκλώνω , περιφέρεια , περίφημος , περιβόητος , περιγελώ , περίπατος , περιεχόμενο , περιουσία , περικεφαλαία , περισκόπιο , περιέχω , περίοδος
(вокруг , кругом , весьма , чрезмерно)		
συν -	μαζί	συνάδελφος , σύντροφος , σύζυγος συγχώνευση , συγκάτοικος , σύμμαχος , σύγκλητος , συγκάτοχος συ(γ)γνώμη , συγκρατώ , συγχαίρω συλλαμβάνω , συμμαζεύω σύρριζα , συσώρευση , συστολή σύγαμπρος , συνεφέρω , σύσταση
(вместе , совместно)		
(συγ - , συλ - , συμ - , συρ - , συσ - , συ - , συνε -)		
τηλε - (Ομηρ. λέξη)	μακριά	τηλεόραση , τηλεγράφημα , τηλέφωνο , τηλεσκόπιο
(далеко , дальний , удаленный)		

προς (перед , недалеко)	μπροστά , κοντά	προσαρμόζω , προσθέτω , προσχωρώ , προσάναμμα , προσβολή , προσφέρω , προσοχή , προσηγορώ
προ - (прежде , преду)	πριν , προτερόχρονο	προβλέπω , πρόβλημα , προϊόν , προάστιο , πρόπερσι
ομο - (вместе с тем , кто имеет то же)	όλοι μαζί , το ίδιο	ομόφωνα , ομολογία , ομόνοια , ομόθρησκος , ομόγλωσσος , ομογένεια , ομοψυχία
ανα - (сверху , назад , снова)	επάνω , πίσω , πάλι	ανεβαίνω , ανακαλώ , αναγράφω αναρωτιέμαι , αναγέννηση
ημι - (половиинный)	το μισό ή το μη ολοκληρωμένο	ημίχρονο , ημιτελής , ημίωρο , ημιδιατροφή , ημισφαίριο

Επίσης λιγότερο χρησιμοποιούνται και τα λεξικά προθήματα :

αυτο - , γεω - , ενδο - , ευρω - , παν - , υδατο - , υδρο - , διχο - , δυσ - , .

Αντίθετα συχνόχρηστα στην καθομιλουμένη Νεοελληνική Γλώσσα είναι τα στερητικά παραγωγικά μορφήματα : **α - , αν - , και ξε - .**

π.χ άχρωμος , ανήσυχος , ξεφορτώνω , ξέβγαλμα κλπ.

Τα επιθήματα

Παραγωγή ονομάτων που δηλώνουν πρόσωπο ή επάγγελμα

- **ας** γαλατάς - **έας** κουρέας - **ιάς** γραφιάς
- **δόρος** γυψαδόρος
- **άρης** βαρκάρης - **ιάρης** ταβερνιάρης - **ιέρης** τιμονιέρης
- **ιέρα** καμαριέρα
- **ίτης** τεχνίτης - **ιώτης** ταξιδιώτης - **ίστας** κιθαρίστας
- **ιστής** βιολιστής
- **ίστα** πιανίστα - **ίστρια** καθαρίστρια - **της** ναύτης
- **τής** παραματευτής
- **τζής** σοβατζής - **τζού** καφετζού - **τίας** κτηματίας
- **τορας** εισπράκτορας
- **τρα** υφάντρα - **τρια** φοιτήτρια

Παραγωγή ονομάτων που δηλώνουν τόπο

- **είο** φαρμακείο , - **ιά** ρεματιά , - **ία** μπουραρία , - **ικο** μπακάλικο ,
- **δικο** ψαράδικο
- **τήρι** εργαστήρι , - **τήριο** ξηραντήριο .

Παραγωγή ονομάτων που δηλώνουν όργανο ή σκεύος

- **έας** εκσκαφέας - **ερό** τσαγερό - **ιέρα** ψωμιέρα - **τήρας** αναπτήρας
- **τήρι** κλαδευτήρι - **τήριο** πλυντήριο - **τρα** χύτρα - **της** διακόπτης
- **τής** μετρητής

Παραγωγή ονομάτων που δηλώνουν κατάσταση ή ιδιότητα

- **άδα** λιακάδα - **εια** αμάθεια - **ίλα** σκασίλα - **ιλίκι**
φανταριλίκι
- **μάρα** τρελαμάρα - **οσύνη** καλοσύνη - **ούρα** θολούρα - **ιά**
ζεστασιά
- **ότητα** εγκαρδιότητα - **ύτητα** ταχύτητα

Παραγωγή ονομάτων που δηλώνουν θεωρία, τρόπο συμπεριφοράς, επιστήμες, γνώση, τέχνη

- **ικά** μαθηματικά, νομικά, παιδαγωγικά
- **ική** πληροφορική, γεωπονική, αρχιτεκτονική - **ισμός**
ρεαλισμός, σοσιαλισμός, μαρξισμός

Παραγωγή ονομάτων που δηλώνουν υποκορισμό

(Υποκοριστικά = Уменьшительные существительные)

Уменьшительными или ласкательными называются существительные, представляющие

в уменьшенном виде то, что означают соответствующие производные слова :

Να, μια **αλεπουδίτσα**! Τα **παιδάκια** παίζουν στην αυλή.

Во многих случаях используются уменьшительные имена не потому что говорим

о чем то маленьком, а потому что говорим ласково : **γατούλα**!, πιες **νεράκι**!

Чаще всего уменьшительные существительные оканчиваются на :

επίθημα	παράδειγμα
- άκι , - δάκι , - ουδάκι , - αράκι , - αλάκι	παιδάκι,
βοριαδάκι,
χωριουδάκι
- άκης , - άκος , - ίτσα , - κας , - οπούλα	παλικαράκι
κοσμάκης,
δρομάκος,
φωλίτσα,
- όπουλο , - ούδι , - ούλα , - ούλης	γιόκας,
βασιλοπούλα,
βοσκόπουλο
αγγελούδι, γατούλα,

Παραγωγή ονομάτων που δηλώνουν μεγέθυνση
(Μεγεθυντικά = Увеличительные имена)

Увеличительными называются существительные , представляющие
большим то , что означают исходные слова :

κουτάλι - κουτάλα , φωνή - φωνάρα итд .

- **άκλα** γαιδουράκλα , - **ακλάς** φωνακλάς , - **αλάς** μαντραχαλάς
- **άρα** αυτοκινητάρα
- **αράς** κλεφταράς , - **αρόνα** σπιταρόνα , - **αρος** εγώισταρος ,
άτορας συμβουλάτορας
- **ούκλα** ψαρούκλα , - **ούρα** χαιρετούρα

Επίσης :

επίθημα	σημασία	παραδείγματα
- αλγία	πόνος σε συγκεκριμένο σημείο του σώματος	ισχυαλγία , καρδιαλγία , οσφυαλγία κεφαλαλγία , νευραλγία
- κομία	συστηματική καλλιέργεια και παραγωγή κάποιου είδους	δασοκομία , γαλακτοκομία , δενδροκομία , μελισσοκομία , τυροκομία
- λογία	1. Διάφοροι επιστημονικοί κλάδοι . 2. Το γεγονός ότι μιλώ για κάτι . 3. Συγκέντρωση , συλλογή 4. θεματολογία , ή σύνολο	Γλωσσολογία , Ανθρωπολογία Γεωλογία , Ψυχολογία ανεκδοτολογία , θριαμβολογία , κινδυνολογία ανθολογία , επιχειρηματολογία
- λόγος	δήλωση επαγγελματικών ονομάτων ή προσώπων	αρχαιολόγος , βυζαντινολόγος , ακτινολόγος ,

	επιστημόνων	ορνιθολόγος ωτορινολαρυγγολόγος
- ποίηση	δράση	κρατικοποίηση , ενοποίηση , ιδιωτικοποίηση ,
- ποιείο	επαγγελματικός τόπος	επιπλοποιείο , αρτοποιείο ωρολογοποιείο , υποδηματοποιείο
- ποιία	οργανωμένη επιχείρηση	οινοποιία , φαρμακοποιία , κονσερβοποιία , επιπλοποιία
- σκόπηση	η ενέργεια της εξέτασης	ακτινοσκόπηση , κολονοσκόπηση γαστροσκόπηση , κλπ.
- σκόπιο	το όργανο με το οποίο γίνεται η εξέταση	βρογχοσκόπιο , μικροσκόπιο , στηθοσκόπιο , ωτοσκόπιο τηλεσκόπιο κλπ .

Μικρό Λεξικό Προθέσεων και Προθετικών Φράσεων

Προθέσεις (= Предлоги) + **Προθετικές Φράσεις** (= Предложные Группы)

σε = в , на , к
από = из , от , с

ανάμεσα σε = между
απέναντι σε (από) = напротив

για = для , ο (β)
με = с

Другие простые предлоги :

προς = к
μέχρι , ως = до
χωρίς / δίχως = без
παρά = несмотря на
κατά = к , в течении , согласно , около
υπό = под
επί = для

αριστερά από = слева
δεξιά από = справа
δίπλα σε = рядом
κάτω από = ниже , под
κοντά σε = недалеко
πάνω από = над
πάνω σε = на
πίσω από = за , сзади
πλάι σε = рядом

Некоторые предлоги – в большинстве от древнегреческого языка – требуют дополнение в родительном падеже :

εκτός = вне , с исключением
εναντίον = против
επί = во время кого – нибудь , на тему
μεταξύ = между

υπέρ = за , на стороне
διά = через - εκ / εξ = из , с , от
περί = ο (β)
προ = до , перед

Φύλλο εργασίας 1

Γράψε τη σωστή πρόθεση

1. Όλοι σήμερα , υπάλληλοι και συνταξιούχοι , πληρώνονται την Τράπεζα κάρτα , το αυτόματο μηχάνημα , ουρές και ταλαιπωρία .
2. Καλύτερα να σκοτώνομαι στη δουλειά , να κάθομαι όλη μέρα στο σπίτι .
3. να μου πεις ευχαριστώ , εσύ γκρινιάζεις από πάνω .
4. κανένα απολύτως λόγο , σταμάτησε να με χαιρετάει .
5. **A** - Έφυγε βιαστικά και ξέχασε το πορτοφόλι του ένα ευρώ τι θα κάνει ;
Ούτε τυρόπιτα δεν έχει ν' αγοράσει .
B - Ε , θα πάρει κανένα συνάδελφο .
6. Άνθρωπος μυαλό τι μπορεί να πετύχει ; Τίποτα .
7. Την Κυριακή , άλλο , θα σε περιμένω για φαγητό το μεσημέρι .
8. Ήρθε για φαγητό όλη την οικογένειά του να τον καλέσουμε .

Συμπλήρωσε το διάλογο με την κατάλληλη πρόθεση κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές.

- Γεια σου , Κατερίνα . Πώς είσαι ; Τι κάνει ο Γιάννης ;
- Εγώ καλά είμαι . Ο Γιάννης όμως έσπασε το πόδι του .
- Πώς ; Πότε ;
- Έβγαινε το σπίτι και έπεσε μια λακούβα .
- Τι λες , βρε παιδί μου ; Πότε έγινε αυτό ;
- Προχτές το πρωί που έφευγε το σπίτι τη δουλειά .
- Και μπήκε το νοσοκομείο ;
- Ναι , για λίγο καιρό , αλλά δεν ξέρω πότε θα γυρίσει το σπίτι .
- Μένετε ακόμα το Παγκράτι ;
- Ναι , βέβαια . Όταν θα βγει ο Γιάννης το νοσοκομείο , έλα να τον δεις καμιά μέρα .
- Θα προσπαθήσω . Περαιτωικά να του πεις .

Φύλλο εργασίας 2

Διάβασε τις παρακάτω προτάσεις και διόρθωσε τα λάθη στη χρήση των προθέσεων .

Φεύγω στο σπίτι μου με το Πανεπιστήμιο στις οκτώ το πρωί .
.....

Πού είναι σήμερα η Άννα ; Γιατί λείπει στην τάξη ; Μήπως ξέρει κανείς ;
.....

Θα φύγουμε στην Αθήνα το μεσημέρι και θα φτάσουμε με την Πάτρα το απόγευμα .
.....

Νομίζω πως δεν είναι έτσι τα πράγματα . Δε συμφωνώ από την Ελένη .
.....

Τώρα μένω για ένα διαμέρισμα στο κέντρο . Είναι ένα καταπληκτικό σπίτι .
.....

Είναι πολύ κουρασμένος και δε θα βγει καθόλου στο σπίτι .
.....

Κάθε φορά που μπαίνει από το σπίτι μετά τη δουλειά είναι χάλια .
.....

Ο Νικήτας είναι ακόμη στο Βερολίνο . Θα γυρίσει από την Ελλάδα
μεθαύριο .
.....

Το λεωφορείο περνάει στο Ολυμπιακό Στάδιο ;
.....

Πρόσεχε ! Θα πέσει το κινητό σου από το πάτωμα και θα σπάσει !
.....

** Ο Κων/νος Θώδης είναι εκπαιδευτικός Π.Ε και διδάσκει την Ελληνική
Γλώσσα ως ξένη γλώσσα σε μαθητές, φοιτητές και ομογενείς
εκπαιδευτικούς στη Ρωσία.*

Глоссарий грамматических терминов

Предлог (Πρόθεση) : неизменяемое слово , которое ставится перед
именной группой и служит для выражения многих значений : места ,
времени , способа и т.д από , με , σε για κλπ.

Предложная группа : фраза , главным словом которой является предлог , а
дополнение

Προθετική φράση которой - именная группа , обычно в винительном
падеже.

Словообразование : процесс образования слова от другого слова с

помощью

Παραγωγή

префикса или суффикса .

Суффикс

:

вид словообразующей приставки , которая ставится
всегда

(Παραγωγικό Επίθημα) после основы слова .

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ν**εοελληνική Γραμματική της Δημοτικής , ΑΠΘ , Ίδρυμα Μαν. Τριανταφυλλίδη , Θεσ/νίκη 1996
- Τ**α Ελληνικά ως Δεύτερη γλώσσα , Β' κύκλος , ΑΠΘ , Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη , Θεσ/νίκη 1994
- Ε**λληνικά για προχωρημένους , Γ κύκλος , Παναγοπούλου Ε. - Χατζηπαναγιωτίδη Α., Θεσ/νίκη 1994
- Κ**λειδιά της Ελληνικής Γραμματικής , ΠΤΔΕ Πανεπ. Κρήτης - Ε.ΔΙΑ.Μ.ΜΕ , Ρέθυμνο 2007
- Κ**λαίρης Χ. - Μπαμπινιώτης Γ. , Γραμματική της Νέας Ελληνικής , Τόμοι Ι - ΙΙΙ , Αθήνα 1999
- Α**ναλυτικό Πρόγραμμα για τη Διδ/λία της ΝΕΓ ως ξένης σε ενήλικους , Πανεπ. Αθήνας 1998
- Θ**έματα Νεοελληνικής Σύνταξης , Διατμημ. Πρόγρ. Διδ/λίας της ΝΕΓ ως ξένης , Πανεπ. Αθήνας 1998
- Ε**φαρμοσμένη Γραμματική της Δημοτικής και Συντακτικό , Τόμοι 2 , Γ. Παπαναστασίου , Αθήνα 1995
- Μ**αθαίνω την Ελληνική Γλώσσα , Χ. Σιόντη , Τόμοι 2 , Πανεπ. Ιωαννίνων - ΚΕΔΕΓΠΟ , Ιωάννινα 2001
- Ν**έα Ελληνικά για Μεταν. , Παλλιν. , πρόσφ. και ξένους , Δεμίρη & Βασιλείου , Α', Β', Γ', Θεσ/νίκη 2002
- Ε**λληνικά ως Δεύτερη γλώσσα , Τόμοι Ι-ΙΙΙ , Παντ. Γεωργογιάννη , ΚΕΔΕΚ Πανεπ. Πάτρας 2000
- Ε**λληνική Γλώσσα , Γ. Μπαμπινιώτη , Ίδρυμα Μελετών Λαμπράκη , Αθήνα 2003
- Τ**α Νέα Ελληνικά για ξένους , ΑΠΘ , Ίδρυμα Μανώλη Τριανταφυλλίδη , Θεσσαλονίκη 2003
- Ν**εοελληνική Γραμματική της Ε' και ΣΤ' Δημοτικού , Χ. Τσολάκη , ΟΕΔΒ , Αθήνα 1978
- Ν**εοελληνική Γραμματική της Δημοτικής , Μανώλης Τριανταφυλλίδης , Ανατύπωση - Αθήνα 1988
- Ν**εοελληνική Σύνταξις της Δημοτικής , Τζάρτζανος Αχ. , Θεσ/νίκη 1946 / 1996
- Σ**υντακτικό της Νέας Ελληνικής , ΟΕΔΒ , Αθήνα 1982
- Μ**εγάλο Λεξικό της Νέας Ελληνικής γλώσσας , Γ. Μπαμπινιώτης , Β' έκδοση , Αθήνα 2006

Μικρό Λεξικό της Νεοελληνικής Γλώσσας , Εκδ. Σαββάλα , Αθήνα 1998
Λάθη στη χρήση της γλώσσας μας , Ιωάννα Παπαζαφείρη , Αθήνα 1996
Μαлая γραμματικά новогреческого языка , Τριανταφυλίδης Μανολίς ,
Σαλονίκι 1995
Учебник греческого языка , Рытова Μ. Λ , Εδιτοριαλ УРСС , Μοσκόβα 2006
Русская Μορφολογία , Η. Α. Янко – Τριницаκιά , Μοσκόβα 1982
Греческий язык для детей , Νικόλαу Η.Г , Свято-Троицкая Сергеева Лавра ,
Μοσκόβα 2006
Греческо-русский букварь для второго класса , Ικονομίδου Β. , Εδιτοριαλ
УРСС , Μοσκόβα 2004
Русско - эллинический и Эллино - русский Словарь , Ομάδα Καθηγ. Ρωσικ.
Γλώσσας , Αθήνα 2001
Греческо - русский разговорник , Β. Г. Соколюк , Μοσκόβα 1981 .

Thodis N. Konstantinos , Stavropol Russia 2009

